

How do we take Chanukka to the rest of the year

3

נו חנוכה - מצוה חגיגה היא
גלגל מאז

שכל את

ידיו כי מנשה הבכור. הוא מיותר, שהרי ידענו מענין הפרשה כי מנשה הזכור, אבל יש בזה עומק וכוונה, דנאמת לא היה ליעקב לשכל את ידיו, אלא להפוך את מעמד הזנים, אבל מנשה הבכור, מש"ה היה מכוין שיעמוד מנשה לרגל הימני של יעקב ואפרים לרגל השמאל, ורק את ידיו שכל שיהיה להיפך, וטעמו של דבר שאע"ג שהקדים יעקב את אפרים לפני מנשה, ומש"ה היה צמדצר ראש הדגל, מכ"מ צפקודי דפי פינחס היה להיפך, ולא עוד אלא אפי' צפקודי דפי צמדצר כתוב בכל הדגלים והחונים עליו, משא"כ במנשה כתיב ועליו מטה מנשה, כל זה בא ללמדנו שלא היה אפרים קודם למנשה אלא בענינים רוחניים, מה שלמעלה מהליכות עולם הטבע, אבל בהליכות עולם היה מנשה קודם וגדול מאפרים, מש"ה צמנין הראשון צהר חורב שהיה שכינת עולם על ראשם, וכל ההנהגה הייתה למעלה מן הטבע היה אפרים קודם, אבל צפקודי דערצות מואב צכניסחם לארץ שהיה כמעט בהליכות הטבע כמבואר להלן ובס' צמדצר ודברים, מש"ה היה מנשה קודם, וע' מש"כ בס' צמדצר צשנוי ועליו מטה מנשה, וזה הגיע משום דבהליכות הטבע מעלת הזכורה מסוגלת הרבה כמש"כ לעיל כ"ו י"ט. והנה היד משמשת את הראש והדעת, והרגל משמשת הליכות הגוף לפי טבעו, ומש"ה אמרו חז"ל צמלינחם עירוצין ד"ע צ' יורש כרעא דאצובה, פי' הרגל טבע אציו שמהלך מעצמו צלי מחשבה ושכל, מש"ה רצה יעקב אשר מנשה יעמוד לרגלו הימנית, ושכל את ידיו להיות אפרים אך לידו הימנית, וע"ע צסמוך מקרא כ', וזה שפי' הכתוב הטעם, כי מנשה הבכור:

בגלגל ויהי

חנוכה נוטריקון: ח' גירות,

ו'הלכה כ'בית ה'לל, שאמר, יום ראשון מדליק נר אחד, ומפאן ואילך מוסיף והולך.

אנציהם - חנוכה

2

ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור: קרבנו קצרת-בסף אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנוחה: כף אחת עשרה זרב מלאה קטרת: ל' פר אחד בן בקר זיל אחד בבש-אחד בן שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתרים חמשה כבשים בני שנה חמשה זב קרבן גמליאל בן פדהצור:

כי אב גמליאל
אנציה

3

ג וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב אשר ילדה-לו אסנת נא בת פוטי פרע כהן און: ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כייבשני נב אלהים את-פל-עמלי ואת כל-בית אבי: ואת שם השני קרא אפרים כיי-הפני אלהים בארץ ענני:

בספר מקרא

4

יב מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו אין לו מה יאכל! אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק:

ועתה הצא
ינעה

5

(גכ) ויקרא יוסף. מספר נדקת יוסף, שכן קריאת שמו צנו מצואר שעשה סימנים לעצמו שלא ישכח ימי עמו צעת הטובה, וזה דרך השלמים שמתעם זה נאפומו לאכול מצות ומרורים צליל שמורים לזכר הגלות צגות המירות, כי הגלות סבת החירות והטעם חציו את הטובה, וכמ"ס ציוס טובה היה צסוב צציוס רעה נצוה, ע"כ קרא שם הבכור מנשה, כדואג על שנשה את עצמו ובית אביו ומאמער ע"ו, ושם השני קרא אפרים, להורות כי הסרתו ה' רק צארן עניו, שהעני גרם את גדולתו:

בגלגל ע"ו

6

(נא) ג שני - מבארים כרגיל: אלהים השכיחני

את כל עמלי ואת כל בית אבי! לב מי לא יודעוץ למקרא משפט זה? יוסף קורא שם לבכורו על-שם שהאלהים השכיחו את אביו הזקן ואת כל משפחת בית אביו! על-פי זה ותבאר אמנם העיבדה שיוסף לא התעניין בגורל אביו זמן כה ממושך, ונמצאו למדים שיוסף היה בפשטות - אדם חסר לב! אך לאושרנו "שכח" איננו הוראה יחידה ל"נשה". "נשה" פירושו גם-כן: היות בעל חוב, היות נושה (ראה לעיל לב, לג), ויהיה אפוא פירוש "נשוני": את אסוני ואת משפחתי עשה לי אלהים לנושיו. מה שעד כה נראה לי כאסון וכהתעללות, אלהים עשאו כלי שרת לעצב את אושרי: חוב גדול אני חייב לאסוני ולמשפחתי.

ואמר ודלא

מוסיף יסף. אם חינו מוסיף על לימודו ישכח גם מה שלמד מכבר. ויפורש עוד עפ"י מ"ס (משלי ע"ו) אורח חיים למעלה למשכיל למטן סור משאול מטה. כי האדם יאמר לפעמים לא חלק בגדולות ודי לי אם על משמרת אעמודה להחזיק צחומתי ויראתי ולא להוסיף. אבל צאמת חינו כן כי האדם ח"א לו לעמוד צמקום אחד ואם לא יעלה על כרחך יפול. לכן אמר אורח חיים למעלה למשכיל דאם לא יעלה על כרחך ירד לשאול מטה. וזה שאמר ודלא מוסיף יסף

צנת התיב חנוכה
היא ענין

יהי ציה
מך

(טו) וְלִרְאוּבֵנִי וְלִגְדֵי וְגו'. אֵין סֵדֶר הַסְּפֹר
 מִכוּון, בְּמִקְרָא י"ב הַחֵל בְּנַחֲלַת רְאוּבֵנִי וְגַדִּי
 וְהַפְּסִיק הַעֲנִין וְהַחֵל בְּנַחֲלַת שֹׁבֵט מְנַשֶּׁה, וְאַחֲ"כ
 סִיּוּם בְּנַחֲלַת רְאוּבֵנִי וְגַדִּי, וְלֹא דָבַר רִיק הוּא. אֲלֹא
 נִרְאָה עַפ"י שֵׁשׁ לְהַחֲזִינָן עוֹד שֶׁהֲרֵבָה מִשֶּׁה רִבִּינוּ
 חֻלְקָם חֲזִי שֹׁבֵט מְנַשֶּׁה הֲרֵבָה לְפִי עֵרֶךְ שְׁנֵי שֹׁבֵטִים
 אֶלּוּ, וְגַם לֹא הִתְנַה עִמָּם מִנְחֵי צִנִּי גַד וְצִנִּי רְאוּבֵן.
 הֵן אִמַּת שֶׁהִלְכוּ צִנִּי מִכִּיר בֵּן מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וְיִלְכָדוּהָ,
 מִכ"מ אֵין זֶה טַעַם לִיתֵן לָהֶם בְּצִבְלֵי זֶה, כְּמוֹ שֶׁלֹּא
 נִתַּן לְשִׁלּוּחֵי יִשְׂרָאֵל לְרַגֵּל אֶת יַעֲזָר וְלִכְדוֹ בְּנוֹחֵיהָ,
 וּמִכ"מ לֹא נִתַּן לָהֶם בְּנוֹת יַעֲזָר, דְּבַשְׁלִיחוֹת יִשְׂרָאֵל
 נַעֲשֶׂה, וְאַמֵּאִי נִיתַן הַגִּלְעָד לְמִכִּיר וְחַזֵּל אֲרֻגוֹ
 שְׁשִׁים עֵיר לִיאֵר, וְע"כ הִיא בִּזְוָה כֹּוֹנֵה פְּנִימִית
 שְׂנוּגַע לְכָלל יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ צִבְעוֹ צִעֲבֵר הִירְדֵן. וְנִרְאָה
 דְּבַשְׁבִּיל שְׂרָאָה מִשֶּׁה רִבִּינוּ דְּצִעֲבֵר הִירְדֵן כַּח הַמְּוֹרָה
 מַעַט, כְּמִש"כ לְעִיל בְּשֵׁם אֲדַר"י, עַל כֵּן הַשְּׂמֵדֵל
 לְהַשְׂמִיל בְּקִרְבֵּס גְּדוּלֵי תוֹרָה שִׁיאִירוּ מִחֲשָׁכֵי אֶרֶץ
 בְּאֹר כַּח שְׁלֵהֶם, וְכַתִּיב [שׁוֹפְטִים ה' י"ד] מִנִּי
 מִכִּיר יִרְדוּ מִחֻקִּים, הֵיינו גְּדוּלֵי תוֹרָה רֵאשִׁי
 יִשְׁבוֹת, כְּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ בְּסִפְרֵי הַדְּרִינ' ד"ה עַל הַא
 דְּכַתִּיב לֹא יִסּוֹר שֹׁבֵט מִיְהוּדָה וּמִחֻקֵּי מִבֵּין רַגְלוֹ,
 אֶלּוּ צִנִּי וְצִנִּי שֶׁל הַלֵּל שֶׁמִּלְמַדִּים תוֹרָה בְּרִבִּים, וְכֵן

בפסוק

לאלה תחלק הארץ כו'. ואיתא שהי
 עפ"י גורל וברוה"ק כו'. והענין הוא
 דנתיב חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי.
 כי מתנת א"י העיקר בשורש העליון שיש לכל בני"י
 חלק בשורש א"י למעלה ולמטה. ולכן המנין שהי
 קודם כניסתם לארץ ישראל להעמיד כל אחד על
 שורשו כמו שהי המנין מקודם. והיינו תורה שבכתב
 ושבע"פ. ובב' אלו יש לכל בני"י חלק כמ"ש שיבנה
 ביהמ"ק ותן חלקנו בתורתך. ואיתא כל ישראל יש
 להם חלק לעוה"ב דכ' ועמך כו' לעולם יירשו ארץ.
 והגם דפי' ארץ כפשוטו בא"י. מ"מ זה הוא הסימן
 שיש להם חלק לעוה"ב במה שזוכין בעוה"ז
 להתדבק בארץ ישראל שהוא השורש של נפשות בני"י
 וכתוב ששם עלו שבטים כו' עדות לישראל שבעלייתן
 לביהמ"ק הי' עדות שיש להם דביקות בשורשם. וזהו
 השם שמועיד עליהם ועל יחוסם עי"ז שיכולין לעלות
 לביהמ"ק. וזה הי' השיר שלוים מזמרים בביהמ"ק
 על ט"ו מעלות והמה הט"ו מעלות מיצ"מ עד ובנה
 לג' בית הבחירה והמה ט"ו בחי' ודרכים להתקשר
 עד השורש [וי"ל שהם בכח הג' אבות וי"ב שבטי
 עליון כנ"ל]:

עליון כנ"ל:
 ע"מ א"מ
 פ"מ

32

א"ר יוסי (בר) חנינא שמעתי שאם
 בא להדליק אחר שש תקיעות מדליק שהרי
 נתנו חכמים שיעור לחון הכנסת להוליד
 שופרו לביתו אמר לו *אם כן נתת דברך
 לשיעורין אלא מקום צנוע ישלו לחון הכנסת
 בראש גגו ששם מניח שופרו לפי שאין ממלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות
 והחניא שופר מיטלטל וחצוצרות אינם מיטלטלין אמר רב (*יוסי) לא קשיא
 כאן ביהודי כאן בצבור א"ל אבוי וביחוד למאי חזי הואיל וראוי לגמע בו מים
 לחינוך

מ"י ע"מ א"מ

33

ד ר' שמעון בן לקיש פתר קריא
 בגליות. והארץ היתה תהו זה
 גלית ככל שנאמר (ירמיה ד כג)
 ראיתי את הארץ והנה תהו. ובהו
 זה גלות מדי (אסתר ו יד) ויבהלו
 להביא את המן. וחשף זה גלות
 זון שהחשיכה עיניהם של
 ישראל בגזירותיהן שהיתה
 אומרת להם פתבו על קרן השור
 שאין לכם חלק באלהי ישראל.

ע"מ י"ב
 ג' ע"מ א"מ

39

תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם
 נצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור
 למשאוי:

בג"מ ז

וכמו שביארנו על הפסוק (דברים ד, לט) וידעת היום
 בעצמו מצות ומעשים טובים צריך להסתכל שיש צדיקים עובדים ה' יומם ולילה אשר אינו מגיע לקרסולי רגליהם
 יותר ממאה זהובים ויקנא עצמו בו, רק אדרבא יסתכל במה שלמטה ממנו שיש עני אחד אשר אין לו אפילו פרוטה.
 והנה רבותינו ז"ל דרשו בשמים ממצל, זו הנשמה. ועל הארץ מתחת, זו הגוף. וזהו כוונת הכתוב בשמים, כלומר
 בצרכי שמים, דהיינו בצרכי הנשמה מה שנוגע לעבודת
 הבורא ברוך הוא תסתכל ממצל, על דבר שהוא ממצל לך
 על הצדיק שיש בידו מעשים טובים יותר ממוך ותבין
 שפלותך. ועל הארץ, בעסקי הגוף הנוגע לעולם הזה
 מתחת, פירושו תסתכל במה שלמטה ממוך שיש עני יותר
 ממוך כנ"ל ודר"ק:

ק"ל ע"מ א"מ